

58 שהוא גדול ובר עונשים.
 59 מבררת הגמרא: מְנַלְן – מנין לנו כלל זה, שחיוב הקרבן של האיש
 60 תלוי בחיוב המלקות של האשה. מבארת הגמרא: אָמַר רַבָּא, דְּכַתְּבִי
 61 בפרשת שפחה חרופה (ויקרא טו ט) 'וְאִישׁ כִּי יִשְׁכַּב אֶת אִשְׁהוֹ שְׁכַבְתָּ
 62 וְרָע וְהָיָה שִׁפְחָה נְחֻרְפָת לְאִישׁ וְהַפְדָּה לֹא נִפְדָּתָה אוֹ חוֹפְשָׁה לֹא
 63 נָתַן לָהּ, וְיֵשׁ לְבָאָר, מִכְּרִי עַד הֵבֵא בְּאִישׁ קָא מִשְׁתַּעֵי קָרָא – הרי
 64 עד עתה עסק הפסוק באיש, ואם כן נִכְתּוּב – היה ראוי שתכתוב
 65 התורה תחילה 'וְהֵבֵיאת אֶת אִשְׁמוֹ לָהּ', שזה דינו של האיש, שחיוב
 66 באשם, וְלִכְפּוֹף לְכַתּוּב 'בְּקוֹרְתָּ תְהִיָּה', שזה מלמד על חיוב מלקות
 67 באשה, אָמַר רַבָּא בְּתַב רַחֲמֵנָא בְּרִישָׁא – ומדוע כתבה התורה בתחילה
 68 'בְּקוֹרְתָּ תְהִיָּה' שזה מלמד על חיוב מלקות באשה וְרַק לִכְפּוֹף בְּתַב
 69 'וְהֵבֵיאת אֶת אִשְׁמוֹ לָהּ' שזה דינו של האיש, יש לדרוש מכך דְּכַתְּבִי
 70 קָאמַר – כך היא כוונת הפסוק, אִם בְּקוֹרְתָּ תְהִיָּה הִיא – אם על
 71 האשה יהיה חיוב מלקות, אז נאמר הדין של האיש 'וְהֵבֵיאת אֶת
 72 אִשְׁמוֹ לָהּ', וְאִם לֹא תְהִיָּה בְּקוֹרְתָּ – אך אם אין חיוב מלקות על
 73 האשה, לֹא יָבִיאת הוּא אֶת אִשְׁמוֹ, וכמבואר בברייתא שחיוב האשם
 74 על האיש הוא רק כשיש חיוב מלקות על האשה.
 75 הגמרא חוזרת לברר מנין שהאיש מביא אשם והאשה לוקה. שואלת
 76 הגמרא: אָיֵמָא – שמה אמר, שהוּא – האיש, מְעַטְיָה קָרָא – מיעת
 77 אותו הכתוב ממלקות בכך שנאמר 'בְּקוֹרְתָּ תְהִיָּה' בלשון נקבה, אָבַל
 78 הִיא, תִּילְקִי וְתִיתִי קָרְבָן – גם תלקה וגם תביא קרבן אשם. משיבה
 79 הגמרא: 'וְהֵבֵיאת אֶת אִשְׁמוֹ לָהּ' כְּתִיב בַּפְּסוּק, ומכך שכתבה התורה
 80 לשון זכר, וְהֵבֵיאת, יש ללמוד שרק האיש חייב בקרבן, ולא האשה.
 81 הגמרא מביאה דין נוסף בשפחה חרופה: אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לְעוֹלָם
 82 אֵינִי חַיִּיב אִשֶּׁם שִׁפְחָה חֲרוּפָה, אֲלֵא עַל שִׁפְחָה בְּעוֹלָה בְּלִבָּהּ,
 83 שְׁנָאמַר (שם) 'וְהָיָה שִׁפְחָה נְחֻרְפָת לְאִישׁ, וְנִחְרַפְתָּ הֵינִי שֵׁנִשְׁתַּנְתָּה
 84 מִבְּרִייתָה, והֵינִי שֶׁהַבְּעִילָה שִׁינְתָּה אוֹתָהּ מִכִּפֵּי שֶׁנִּבְרָאָה.
 85 מבררת הגמרא: וּמֵאִי מִשְׁמַע – ומאיכּוּן יש ללמוד דבר זה, דְּהָאִי
 86 'נִחְרַפְתָּ' לִישְׁנָא דְשִׁנְיָה הוּא – ש'נחרפת' הוא לשון שינוי מכפי
 87 שהיה. מבארת הגמרא: דְּכַתְּבִיב (שמואל ב' יז ט) 'וְתִשְׁמַח עֲלֵיו הַרְיָפוֹת',
 88 והֵינִי חַיִּיבִים כְּתוּשׁוֹת כְּתוּשָׁתוֹ מִבְּרִייתָה מִכִּיּוֹן מִקּוֹר
 89 נוֹסֵף: וְאֵבֵיבִי אִימָא, שבאמר (משלי יז כב) 'אִם תִּכְתּוֹשׁ אֶת הָאִוִּיל
 90 בְּמִכְתָּשׁ בְּתוֹךְ הַרְיָפוֹת בְּעֵלֵי לֹא תִסּוּר מִעֲלֵיו אֲוִלְתּוֹ, כלומר גם אם
 91 תכדו ותיסרונו יחד עם החיטים ב'עלי', שהוא הכלי שמכים בו את
 92 החיטים במכתשת כדי להסיר מהם את הקליפה, לא תסור מעליו
 93 אִוִּילתּוֹ. הרי ש'רִיפוֹת' הוא לשון שינוי, וכך גם 'נחרפת' הוא לשון
 94 שינוי.
 95 הגמרא דרשת פסוק בענין שפחה חרופה: לאחר שעלו ישראל
 96 מגלות בבל לבנות את בית המקדש השני, היו רבים מהם שנשאו
 97 נשים נכריות, ועורא הסופר השביע אותם שיוציאו את הנשים,
 98 ונאמר בפסוק (עזרא י יח-ט) 'וַיִּצְעַק מִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר הִשִּׁיבוּ נָשִׁים
 99 נְכָרִיּוֹת מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲחֵיו מֵעַשְׂיָה וְאַלְעִזָּר וִירֵבִי שְׁבּוּלָה,
 100 וַיְהִינּוּ יָדָם לְהוֹצִיא נָשִׁים וְאִשְׁמִים אֵיל צֶאֱן עַל אֲשִׁמְתָם, אָמַר
 101 רַב הַכֹּהֲנָא, פִּסּוּק זֶה מְלַמֵּד שְׁבּוּלָן – כל אותם המנויים בפסוק,
 102 שִׁפְחוֹת חֲרוּפּוֹת בְּעֵלֵי, ולכן היה מוטל עליהם להביא קרבן אשם,
 103 כאמור בפסוק.
 104 שנינו במשנה: אִוִּילוּהִי שִׁפְחָה (חרופה) כו', כל שחציה שפחה וחציה
 105 בת חורין, שבאמר והפדה לא נפדתה. דברי רבי יהודה. רבי ישמעאל
 106 אומר, זו היא שפחה ודאית. רבי אליעזר בן יעקב אומר, כל עריות
 107 מפורשות ושיוּר אין לנו אלא חציה שפחה וחציה בת חורין.
 108 הגמרא מביאה ברייתא בענין מחלוקת תנאים זו: תִּנּוּ רַבָּנִין, נאמר
 109 בפסוק (ויקרא טו ט) 'וְהֵפְדָּתָה' ולפי לשון זו יכול היית לומר שבוּלָה
 110 פדויה ומשוחררת, תִּלְמוּד לומר – לכך נאמר בפסוק 'לֹא נִפְדָּתָה',
 111 יְבּוּל – שמה תאמר שלא נִפְדָּתָה כלל, והיא שפחה גמורה, תִּלְמוּד
 112 לומר 'וְהֵפְדָּתָה' הָא בִּיצֵד – באיזה אופן נאמר הפסוק, בְּפְדוּיָה וְאֵינָה
 113 פְּדוּיָה, והֵינִי חַצִּיָּה שִׁפְחָה וְחַצִּיָּה בַת חוֹרִין, וּמֵאֲוִרְסָתָ לְעֵבֶד
 114 עֲבָרִי, שקידוּשֵׁי תוֹפְסִים בֵּין בַּשִּׁפְחָה כְּנַעֲנִית וּבֵין בַּת חוֹרִין, וממילא
 115 יכול הוא לארס אשה זו, שחציה שפחה וחציה בת חורין, דְּכַתְּבִי רַבִּי

1 שִׁבְשִׁפְחָה חֲרוּפָה עָשָׂה בָּהּ אֶת הַמּוֹזֵד בְּשׁוּגָנָא, שבין מויד ובין שוגג
 2 חייב האיש בקרבן אשם, מה שאין כן בשאר עריות שאינו חייב קרבן
 3 אלא על השוגג.
 4 המשנה מבארת עתה מה היא 'שפחה חרופה'. מבררת המשנה: אִוִּיו
 5 היא שִׁפְחָה חֲרוּפָה, כֹּל שִׁחְצִיָּה שִׁפְחָה וְחַצִּיָּה בַת חוֹרִין, כגון
 6 שהיתה שייכת לשני בני אדם בשותפות, ואחד מהם שחררה, שְׁנָאמַר
 7 (ויקרא טו ט) 'וְהֵפְדָּתָה לֹא נִפְדָּתָה', והֵינִי שהיא פדויה במקצת ואינה
 8 פדויה במקצת, ודבר זה שִׁיךְ בְּמֵי שִׁחְצִיָּה שִׁפְחָה וְחַצִּיָּה בַת חוֹרִין,
 9 דְּכַתְּבִי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל אָמַר, שפחה חרופה זו היא שִׁפְחָה
 10 וְדָאִית – שפחה כנענית גמורה, שאינה משוחררת כלל. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
 11 בֶּן יַעֲקֹב אָמַר כַּדַּעַת תֵּנָא קָמָא, כֹּל הָעֲרִיּוֹת מִפּוֹרְשׁוֹת בַּתוּרָה, שֶׁחַן
 12 בְּנוֹת חוֹרִין, וְשִׁיּוּר – ונשתיירה שפחה זו האמורה בתורה, ועל כרחך
 13 משונה היא משאר העריות, וְאִין לָנוּ לְרִבּוּת אֲלֵא זֹו שהיא חַצִּיָּה
 14 שִׁפְחָה וְחַצִּיָּה בַת חוֹרִין.
 15
 16 שנינו במשנה: וְבִשִּׁפְחָה לֹא הִשּׁוּהָ אֶת הָאִישׁ לֹאשָׁה בִּמְכוּת. מבררת
 17 הגמרא: מְנַלְן – מנין לנו דְּהָיָא לָקִי וְהוּא לֹא לָקִי – שהשפחה
 18 החרופה לוקה והאיש אינו לוקה. מבארת הגמרא: דְּתִנּוּ רַבָּנִין
 19 בברייתא, נאמר בפסוק (שם טו ט) 'בְּקוֹרְתָּ תְהִיָּה', מְלַמֵּד שֶׁהִיא לֹקְהָ,
 20 וכמו שיבואר להלן כיצד לומדים זאת מהפסוק. מְשִׁיבָה הַבְּרִייתָא
 21 ואומרת, יְבּוּל הֵיית לומר שידיו שנייהן לוקין, תִּלְמוּד לומר 'תְהִיָּה',
 22 בלשון נקבה ללמד שרק הִיא לֹקְהָ, ואֵילוּ הוּא אֵינִי לֹקְהָ. לכאורה
 23 קשה, שהרי הברייתא פתחה ודרשה את לשון הפסוק 'בְּקוֹרְתָּ תְהִיָּה',
 24 מכאן שהיא לוקה, והֵינִי כִּיּוֹן שֶׁנִּאמַר הַפְּסוּק בלשון נקבה, ואם כן
 25 מה חזרה הברייתא והקשתה 'יכול שניהן לוקין'. ועוד, מה חידשה
 26 הברייתא בתירוצה 'תלמוד לומר תְהִיָּה', והרי כבר קודם לכן ידענו
 27 שנכתב הפסוק בלשון נקבה. וביאר בערוך לנר (ד"ה יבול), שבאמת
 28 בתחילה דרשה זאת הברייתא מכך שנאמר הדין בלשון נקבה, אך
 29 הוקשה לה, כִּיּוֹן שֶׁהוֹקְשׁוּ אִישׁ וְאִשָּׁה זֶה לַזֶּה לְכָל הָעוֹנְשִׁים שִׁבְתוּרָה,
 30 שבכל העבירות נאמר העונש בלשון זכר ומכל מקום הוא נאמר גם
 31 לגבי אשה, אם כן גם כאן נאמר שאף שכתבה התורה את העונש
 32 בלשון נקבה הוא שייך גם בזכר. ועל זה תירצה הברייתא 'תלמוד
 33 לומר תְהִיָּה', כלומר, כִּיּוֹן שֶׁאֵת כֹּל הָעוֹנְשִׁים כְּתַבָּה הַתּוֹרָה בלשון
 34 זכר, וכאן שינתה וכתבה זאת בלשון נקבה, ודאי באה התורה
 35 ללמדנו שרק היא לוקה [שאיילו היו שניהם לוקים היתה התורה
 36 כותבת לשון זכר, והֵינִי לומדים שאף האשה בכלל, כמו כל
 37 העונשים שבתורה].
 38 מבררת הגמרא: וּמִנּוּן דְּהָרִין – שתיבה זו של 'בְּקוֹרְתָּ' האמורה
 39 בפסוק, לִישְׁנָא דְּמִלְקוֹת הוּא – היא לשון מלקות, ולמדה מכך
 40 הברייתא שרק השפחה לוקה. מבארת הגמרא: אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
 41 משמעות הלשון 'בְּקוֹרְתָּ' היא תְהָא בְּקָרָא – תהיה השפחה בכלל
 42 אלו שקוראים עליהם דברים, והֵינִי בְּרַתְנֵיָא בברייתא, שעה
 43 שמלקים את המחויב מלקות, גְּדוּל דְּהִיִּינִין מְקָרָא את הפסוקים של
 44 התוכחה, שְׁנֵי בִּדְיִינִים מוֹנֵה את מנין המלקות שצריכים להלקותו,
 45 וְשְׁלִישֵׁי שְׁבִדְיִינִים אָמַר לְשִׁלְיָה בֵּית דִּין 'הִכְהוּ'.
 46 ביאור נוסף: רַב אִשֵּׁי אָמַר, בְּבִיקוֹר תְהִיָּה – יש צורך לבקר ולחשוב
 47 כמה מלקות היא יכולה לקבל, בְּרַתְנִין בַּמְשַׁנָּה (מכות כב) לגבי אדם
 48 שהתחייב מלקות ואינו יכול ללקות שלשים ותשע מלקות,
 49 כשאומדים אותו כמה הוא יכול ללקות ולא ימות, אֵין אָמַרְדִּין אוֹתוֹ
 50 אֲלֵא מִסְפַּר מִכּוֹת הַרְאֻוִין הַשְּׁתַּלְשֵׁשׁ – להתחלק לשלש כגון שמונה
 51 עשרה או עשרים ואחת, כִּיּוֹן שֶׁצָּרִיכִים לְהַלְקוֹתוֹ שְׁנֵי שְׁלִישׁ מֵאֲחֹרָיו
 52 וְשְׁלִישׁ לִפְנָיו, ולשון 'בְּקוֹרָה' מרמז על כך שצריכים לבקר ולהבחין
 53 כמה מלקות היא יכולה לקבל.
 54 הגמרא מביאה ברייתא בענין שפחה חרופה: תִּנּוּ רַבָּנִין בברייתא,
 55 בְּמִן שִׁהָאשָׁה – השפחה החרופה שנבעלה לזָקֵה, והֵינִי כשהיא
 56 גדולה ובת עונשין, הָאִישׁ – הַבּוֹעֵל מִבֵּיָא קָרְבָן אִשֶּׁם, אבל אם אֵין
 57 הָאִשָּׁה לֹקְהָ, והֵינִי כשהשפחה קטנה, אֵין הָאִישׁ מִבֵּיָא קָרְבָן, אף

1 עֲקִיבָא. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אָמַר, בְּשִׁפְחָה כְּנַעֲנִית שֶׁלֹּא נִפְדְּתָה כֻּלָּל
2 הַכֶּתֹּוב מְדַבֵּר, וּמְאֹרְסָתָּ – מִיּוֹחֲדָתָּ לְעֶבֶד עֲבָרִי, שְׁהִיא מוֹתֵרֵת בּו,
3 וְהַמְשִׁיךְ רַבִּי יִשְׁמַעֵאל וְאָמַר אִם כֵּן, מָה תִּלְמֹד לֹמַר – מִה בָּאָה
4 הַתּוֹרָה לְלַמְּדֵינוּ בְּכָךְ שֶׁכָּתַבְתָּ לִּשְׁוֹן זֶה שֶׁל 'וְהַפְּדָה לֹא נִפְדְּתָה', מִשִּׁיב
5 רַבִּי יִשְׁמַעֵאל, בְּאִמַּת אִין חִידוּשׁ בִּלְשׁוֹן זֶה, אֲלֵא שֶׁדְּבָרָהּ תּוֹרָה כְּלִשְׁוֹן
6 בְּנֵי אָדָם, וְלִכֵּן לֹא אִמְרָה רַק 'וְלֹא נִפְדְּתָה', אֲלֵא 'וְהַפְּדָה לֹא נִפְדְּתָה'.
7 רַבִּי אֱלֵעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אָמַר, כָּל עֲרִיּוֹת מְפֹרְשׁוֹת לָנוּ שֶׁהֵן בְּנוֹת
8 חוֹרִין, מְשֻׁוּיָר לָנוּ חֲצִיָּה שִׁפְחָה וְחֲצִיָּה בֵּת חוֹרִין וּמְאֹרְסָתָּ לְעֶבֶד
9 עֲבָרִי, וְכַדַּעַת רַבִּי עֲקִיבָא. אַחֲרַיִם אֹמְרִים, נִאֲמַר בִּפְסוּק (שם) 'לֹא
10 יוֹמְתוּ כִּי לֹא חוֹפְשָׁה', בְּשִׁפְחָה כְּנַעֲנִית הַכֶּתֹּוב מְדַבֵּר, וּמְאֹרְסָתָּ
11 – מִיּוֹחֲדָתָּ לְעֶבֶד כְּנַעֲנִי.

12 שׁוֹאֵלֵת הַגַּמְרָא: לְרַבִּי יִשְׁמַעֵאל, הָאֹמַר שֶׁמְדוּבֵר בְּשִׁפְחָה כְּנַעֲנִית,
13 בְּשִׁלְמָא – מוֹבֵנֵת לִשְׁוֹן הַתּוֹרָה 'וְהַפְּדָה לֹא נִפְדְּתָה', בְּדִקְתָּנִי
14 בְּרִייתָא שֶׁדְּבָרָהּ תּוֹרָה כְּלִשְׁוֹן בְּנֵי אָדָם, אֲלֵא דִקְתָּנִי – מִה שֶׁשֵּׁנִי
15 בְּרִייתָא שֶׁמְדוּבֵר בְּמְאֹרְסָתָּ לְעֶבֶד עֲבָרִי, מְנָלָן – מִנֵּין לָנוּ, שֶׁמָּא
16 מְדוּבֵר בְּמְאֹרְסָתָּ לְעֶבֶד כְּנַעֲנִי, וְכַדַּעַת אַחֲרַיִם שֶׁבְּרִייתָא. מִשִּׁיבָה
17 הַגַּמְרָא: דְּכַתִּיב (שם) 'כִּי לֹא חוֹפְשָׁה', מְכַלְל – וּמִשְׁמַע מִלְשׁוֹן זֶה
18 שְׁדוּקָא הִיא לֹא חוֹפְשִׁית אֲבָל דְּהוּא חוֹפְשׁ – שְׁהֵאִישׁ שֶׁבָּא עֲלֶיהָ יֵצֵא
19 לְחוּפְשִׁי, וְאִינוּ עֵבֶד כְּנַעֲנִי.

20 הַגַּמְרָא מְבַרֵרֵת אֵת דַּעַת רַבִּי אֱלֵעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה. שׁוֹאֵלֵת הַגַּמְרָא: רַבִּי
21 אֱלֵעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה הֵינִי רַבִּי עֲקִיבָא, שְׁהִי אִף לְדַעַתוֹ מְדוּבֵר בְּחֲצִיָּה
22 שִׁפְחָה וְחֲצִיָּה בֵּת חוֹרִין הַמְאֹרְסָתָּ לְעֶבֶד עֲבָרִי. מִשִּׁיבָה הַגַּמְרָא: אִמְנָם
23 רַבִּי אֱלֵעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה סוֹבֵר כְּרַבִּי עֲקִיבָא, אִךְ לְרַבִּי יִשְׁמַעֵאל קָאָמַר –
24 אִמַר אֵת דְּבָרֵיו כְּתוּבָה לְדַבְרֵי רַבִּי יִשְׁמַעֵאל, וְכֵן אָמַר לוֹ, לְדִידִי
25 בְּעֵלְמָא כּוֹוֹתִיךְ סְבִירָא לִיָּה – אִנִּי סוֹבֵר בְּכֹל מְקוֹם כְּשִׁיטְתְךָ, דְּדְבָרָהּ
26 תּוֹרָה כְּלִשְׁוֹן בְּנֵי אָדָם, וְהָכָא שְׁאִנִּי – וְכַאן, לְגַבִּי שִׁפְחָה חֲרוּפָה,
27 שׁוֹנָה הַדְּבַר, וְהַטַּעַם לְכָךְ, מְכַרִּי כְּתִיב לִיָּה קְרָא – מֵאַחַר שֶׁכֵּבֵר
28 נִאֲמַר בִּפְסוּק 'כִּי לֹא חוֹפְשָׁה', אִם כֵּן הַפְּסוּק 'וְהַפְּדָה לֹא נִפְדְּתָה'
29 לְמָה לִּי – מִה הוּא בֹא לְלַמְּדֵינוּ. וְכִיּוֹן שֶׁכֵּל הַפְּסוּק מִיּוֹתֵר, שְׁמַע מִיָּה
30 לְהַכִּי אֶתָּא – יֵשׁ לְלַמֵּד שְׁלַעֲנִין זֶה הוּא נִכְתָּב, לְלַמְּדֵינוּ שֶׁמְדוּבֵר
31 בְּחֲצִיָּה שִׁפְחָה וְחֲצִיָּה בֵּת חוֹרִין.

32 הַגַּמְרָא מְבַאֵרֵת אֵת דַּעַת 'אַחֲרַיִם' שֶׁבְּרִייתָא, שֶׁמְדוּבֵר בְּשִׁפְחָה
33 כְּנַעֲנִית הַמְאֹרְסָתָּ לְעֶבֶד כְּנַעֲנִי. שׁוֹאֵלֵת הַגַּמְרָא: לְדַעַת אַחֲרַיִם,
34 בְּשִׁלְמָא – מוֹבֵן כִּיצַד הוּא יִבָּאֵר אֵת הַפְּסוּק 'וְהַפְּדָה לֹא נִפְדְּתָה',
35 קְסָבֵר – הוּא סוֹבֵר שֶׁדְּבָרָהּ תּוֹרָה כְּלִשְׁוֹן בְּנֵי אָדָם, וְכוּוֹנֵת הַתּוֹרָה
36 לְשִׁפְחָה כְּנַעֲנִית שֶׁלֹּא הִשְׁתַּחֲרַרָה כֻּלָּל. אֲלֵא הָא – דְּבַר זֶה, דְּמְדוּבֵר
37 שֶׁהַתַּאֲרָסָה לְעֶבֶד כְּנַעֲנִי, מְנָלָן. מִשִּׁיבָה הַגַּמְרָא: אָמַר קְרָא לְגַבִּי
38 שִׁפְחָה זֶה 'כִּי לֹא חוֹפְשָׁה', אִם אִינוּ עֲנִין לְדִידָהּ – אִם אִין הַפְּסוּק
39 נִצְרַךְ לְגַבִּי הַשִּׁפְחָה עֲצֵמָה, שְׁהִי כֵּבֵר נִאֲמַר 'וְהַפְּדָה לֹא נִפְדְּתָה',
40 תְּנַיָּה עֲנִין לְדִידָהּ – יֵשׁ לְלַמֵּד מִמֶּנּוּ אֵת עֵינֵינוּ שֶׁל הַבּוֹעֵל, שֶׁמְדוּבֵר
41 עֲבַד כְּנַעֲנִי שֶׁלֹּא שׁוֹחֵרֵר.

משנה

42 מִשְׁנֵינוּ מִמְשִׁיכָה לְבֵאֵר אֵת הַחִילּוּקִים שֶׁבֵּין שִׁפְחָה חֲרוּפָה לְבֵין כֹּל
43 הַעֲרִיּוֹת: כָּל עֲרִיּוֹת, אִם הִיא אֶחָד גְּדוֹל קָמָן, וְהַגְּדוֹל חַיִּיב
44 בַּעֲוֹנֵשׁ שֶׁאִמְרָה הַתּוֹרָה, וְהַקָּמָן פְּטוּר. וְכֵן אִם הִיא אֶחָד עָר וְאֶחָד
45 יִשָּׁן, הַעַר חַיִּיב וְהַיִּשָּׁן פְּטוּר. וְכֵן אִם הִיא אֶחָד שׁוֹנֵג וְאֶחָד מְוִיד,
46 הַשׁוֹנֵג בְּחִטָּא, וְהַמְוִיד בְּהַכְרָת, וְאִילוּ בְּשִׁפְחָה חֲרוּפָה אִין הַדִּינִים כֵּן,
47

וּבְגַמְרָא יִבְאֵר מַה הַדִּין בְּשִׁפְחָה חֲרוּפָה.

נמרא

48 שְׁנֵינוּ בְּמִשְׁנָה: 'כֹּל עֲרִיּוֹת, אֶחָד גְּדוֹל וְאֶחָד קָטָן, קָטָן פְּטוּר'. תְּמַהָה
49 הַגַּמְרָא: וְהָכָא – וְכַאן, בְּשִׁפְחָה חֲרוּפָה, מַה הַדִּין, מִשְׁמַע הַרִי שֶׁתִּיב
50 קָמָן, וְלֹא יִתְכַן לֹימֵר כֵּן, שְׁהִי קָטָן אִינוּ בְּתוֹרַת עוֹנֵשִׁים כֻּלָּל. מִתְרַצַּת
51 הַגַּמְרָא: אָמַר רַב יְהוּדָה, הֵכִי קָתָנִי – כֵּךְ כּוּוֹנֵת הַמִּשְׁנָה, כָּל עֲרִיּוֹת,
52 אִם הִיא אֶחָד גְּדוֹל וְאֶחָד קָמָן, קָמָן פְּטוּר וְגְדוֹל חַיִּיב, וְאִילוּ הָכָא
53 – כֵּאֵן, בְּשִׁפְחָה חֲרוּפָה, אִם הִיא אֶחָד מֵהֶם קָטָן, גְּדוֹל נְמִי – גַּם כֵּן
54 פְּטוּר. וּמֵאִי מַעְמָא – מִה הַטַּעַם בְּדִין זֶה, כִּיּוֹן דְּהָא מְקַשְׁיָין אַהֲדָרִי
55 – שְׁהִי הוֹקְשׁוּ הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה זֶה לְזֶה, כְּמוֹ שֶׁהַתְּבַאֵר לְעֵיל שְׁדוּרְשִׁים
56 מִהַפְּסוּקִים שֶׁחַיִּיב הַקְּרָבָן שֶׁל הָאִישׁ תְּלוּי בְּחַיִּיב הַמְּלָקוֹת שֶׁל הָאִשָּׁה.
57 הַגַּמְרָא מְמַשִּׁיכָה בְּבִיאוֹר הַמִּשְׁנָה. שְׁנֵינוּ בְּמִשְׁנָה: כָּל עֲרִיּוֹת אֶחָד
58 יַעֲזוֹר וְאֶחָד יִשָּׁן, וְיִשָּׁן פְּטוּר. שׁוֹאֵלֵת הַגַּמְרָא: וְכַאן, בְּשִׁפְחָה חֲרוּפָה,
59 הָאִם כּוּוֹנֵת הַמִּשְׁנָה לֹמַר שִׁשָּׁן נְמִי – גַּם כֵּן חַיִּיב, וְהִי יִשָּׁן אִינוּ בֵּן
60 דַּעַת וְאִי אִפְשָׁר לְחַיִּיבוֹ עַל כֵּךְ. מִשִּׁיבָה הַגַּמְרָא: אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר
61 רַב, הֵכִי קָתָנִי – כֵּךְ הִיא כּוּוֹנֵת הַמִּשְׁנָה, כָּל עֲרִיּוֹת, אִם הִיא אֶחָד
62 יַעֲזוֹר וְאֶחָד יִשָּׁן, הַיִּשָּׁן פְּטוּר וְיַעֲזוֹר חַיִּיב, וְאִילוּ כַּאֵן, בְּשִׁפְחָה
63 חֲרוּפָה, אִם הִיא אֶחָד עַר וְאֶחָד יִשָּׁן, אֲפִילוּ אוֹתוֹ שְׁהִיָּה יַעֲזוֹר פְּטוּר,
64 מֵאִי מַעְמָא – וְמִה הַטַּעַם בְּדִין זֶה, כִּיּוֹן דְּמְקַשְׁיָין אַהֲדָרִי – שְׁהוֹקְשׁוּ
65 הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה זֶה לְזֶה, כְּמוֹ שֶׁהַתְּבַאֵר לְעֵיל, וְאִם הָאִשָּׁה אִינָה לּוֹקָה
66 הָאִישׁ אִינוּ חַיִּיב קְרָבָן.

67 הַגַּמְרָא מְבִיאָה בְּרִייתָא בַּעֲנִין זֶה: תַּנִּי תַנָּא קָמִיָּה דְּרַבִּי שִׁשְׁת – שְׁנָה
68 ה'תנא', אָדָם שְׁשׁוֹנָה מִשְׁנֵינֵת וּבְרִייתוֹת, בְּרִייתָא זֶה לְפָנֵי רַב שֶׁשֶׁת,
69 עָשׂוּ גוֹמֵר בִּיאָתוֹ כְּמַעְרָה – מִתְחִיל אֵת בִּיאָתוֹ, וְעָשׂוּ מִתְּכַוֵּיִן כְּשִׁאִין
70 מִתְּכַוֵּיִן, וּבִיאָה בְּדַרְבָּהּ כְּבִיאָה שְׁלֵא בְּדַרְבָּהּ, וְיַעֲזוֹר כִּישָׁן. אָמַר
71 לִיָּה רַב שֶׁשֶׁת, מֵאִי קָאָמַרְתָּ – לְגַבִּי אִינוּ אִשָּׁה אֵתָּה שׁוֹנָה דִּינִים אֱלוּ,
72 אִי בְּשִׁפְחָה חֲרוּפָה קָתָנִי – אִם בְּרִייתָא זֶה עוֹסֵקֵת בְּשִׁפְחָה חֲרוּפָה,
73 אִם כֵּן קְשָׁה, אֲמַאי – מְדוּעָה אִמְרָה הַבְּרִייתָא שְׁעָשׂוּ בַּה גוֹמֵר כְּמַעְרָה,
74 וְהִי דוּקָא גוֹמֵר בִּיאָתוֹ בְּשִׁפְחָה חֲרוּפָה מִיְחִיבָה, כִּיּוֹן שְׁדוּרְשִׁים
75 מִהַפְּסוּק שֶׁחַיִּיבָה הַתּוֹרָה רַק עַל בִּיאָה הָרְאוּיָה לְהוֹרְעָה, וְאִילוּ מַעְרָה
76 לֹא מִיְחִיבָה. וְתו – וְעוֹד קְשָׁה עַל כֵּךְ, מְדוּעָה אִמְרָה הַבְּרִייתָא שְׁעָשׂוּ
77 בַּה מִתְּכַוֵּיִן כְּשִׁאִינוּ מִתְּכַוֵּיִן, וְהִי רַק אִי מְכַוֵּנָה – אִם הַתְּכוּוֹנוֹ
78 לְבִיאָת אִיסוּר מִיְחִיבָה – יֵשׁ לְחַיִּיבֵם מְלָקוֹת וְקָרְבָן, אֲבָל אִי לֹא
79 הַתְּכוּוֹנוֹ, כְּגוֹן שֶׁנִּפְלַ מִן הַגַּג וְנִתְקַע בַּה, לֹא מִיְחִיבָה, שְׁהִי אִין זֶה
80 בִּיאָה הָרְאוּיָה לְהוֹרְעָה, וּפְטוּרִים עֲלֶיהָ. וְלִשְׁוֹן 'בְּדַרְבָּהּ שְׁלֵא
81 בְּדַרְבָּה' שֶׁאִמְרָה הַבְּרִייתָא, נְמִי – גַּם כֵּן קְשָׁה, אִם נַעֲמִיד אֵת
82 הַבְּרִייתָא בְּשִׁפְחָה חֲרוּפָה, שְׁהִי רַק עַל בִּיאָה בְּדַרְבָּה בְּשִׁפְחָה
83 חֲרוּפָה מִיְחִיבָה, וְאִילוּ עַל בִּיאָה שְׁלֵא בְּדַרְבָּה לֹא מִיְחִיבָה, וּמֵאִי
84 מַעְמָא – מִה הַטַּעַם שֶׁאִין חַיִּיב עַל בִּיאָתוֹ אֱלוּ, כִּיּוֹן שֶׁלִּשְׁוֹן 'שִׁבְכָת
85 וְרַע' כְּתִיב בִּפְסוּק (ויקרא יט כ), וּבִיאוֹת אֱלוּ אִינוּ רְאוּיָה לְהוֹרְעָה. וְעוֹד
86 קְשָׁה, מֵאִי – מִה כּוּוֹנֵת הַבְּרִייתָא בְּמָה שֶׁאִמְרָה שְׁדִין הַיַּעֲזוֹר כְּדִין
87 הַיִּשָּׁן, וְהִי יִשָּׁן אִינוּ חַיִּיב בַּעֲוֹנֵשִׁין, וּמְדוּעָה יִפְטֹר גַּם הַיַּעֲזוֹר. מִמְשִׁיךְ
88 רַב שֶׁשֶׁת אֵת שְׁאֵלָתוֹ: וְאִי מְדוּבֵר בְּרִייתָא בְּשִׁאֲרַ עֲרִיּוֹת, אִם כֵּן
89 קְשָׁה, קָא תַנִּי – שְׁהִי אִמְרָה הַבְּרִייתָא שְׁעָשׂוּ אֵת הַגּוֹמֵר כְּמַעְרָה,
90 וּמִשְׁמַע שֶׁבְּמַעְרָה פְּשׁוּט שְׁחַיִּיב, וְהַחִידוּשׁ הוּא שְׁדִין הַגּוֹמֵר הוּא
91 כְּדִינוֹ,

56 המשנה דנה באופנים שיש הכחשה בין העדים לבין האדם עצמו: עד
 57 אחד אוֹמֵר לאדם שאֵבֵל חלב, וְהוּא עצמו אוֹמֵר לֹא אֵבֵלְתִי, פְטוּר,
 58 כיון שאין עד אחד נאמן לחייבו קרבן.
 59 אם שְׁנַיִם אוֹמְרִים לוֹ שֶׁאֵבֵל, וְהוּא עצמו אוֹמֵר לֹא אֵבֵלְתִי, רְבִי
 60 מֵאִיר מְחַיֵּב חטאת, וכך אִמְרוּ רַבִּי מֵאִיר בבבאור סברתו, אִם
 61 הִבְיֵאוּהוּ שְׁנַיִם לִידֵי מִיתָה חֲמוּדָה, שאם יעידו עליו שהרג את
 62 הנפש, יהרגוהו בית דין על פיהם, ואף שהוא מכחישם, וכי לֹא
 63 יִבְיֵאוּהוּ לִידֵי חַיִּב קָרְבָן תְּקַל, והרי ודאי יש להאמינם שהוא חייב
 64 בקרבן, אף שהוא עצמו מכחישם. אִמְרוּ לוֹ חכמים, אין זו ראייה, כי
 65 אף אם נאמין לרבריהם שהוא אבל חלב אין הכרח שהוא חייב קרבן,
 66 שהרי מָה יֵהָא הַדִּין אִם יִרְצֶה לִזְמַר מוֹדֵי הֵייתִי באכילה זו, הרי יהיה
 67 פְטוּר מקרבן, כיון שקרבן חטאת בא רק על שוגג, ואינו צריך כלל
 68 להכחיש את עיקר עדותם כדי להיפטר, וכיון שכן, אף אם אמר לא
 69 אכלתי כלל, נאמן.
 70 המשנה עוברת לדרון עתה בדינו של אדם שחטא כמה פעמים בחטא
 71 אחד, או בחטאים שונים: אדם שאֵבֵל חֶלֶב וְחֶלֶב – שני שיעורי 'כזית'
 72 של חלב, בְּהֶעֱלֵם אֶחָד – מחמת שנעלם ממנו איסור חלב או שנעלם
 73 ממנו שדבר זה שהוא אוכל הינו חלב, והיו שתי האכילות מחמת
 74 אותה 'העלמה', כלומר, שלא נודע לו החטא בין אכילה לאכילה,
 75 אלא רק לאחר שתי האכילות, אִינוּ חַיִּב חטאת אֶחָת, לפי
 76 שחטב הקרבן חל עליו בשעת ידיעת החטא, וכאן נודע לו בפעם אחת
 77 שחטב בכמה חטאים, ומחמת ידיעה זו הוא מביא רק חטאת אחת.
 78 אבל אם אֵבֵל האדם חֶלֶב, וְדָם, וּפְיִגּוּל וְגוֹזֵר, שהם ארבעה מיני
 79 איסורים, בְּהֶעֱלֵם אֶחָד – שלא נודע לו חטאו בין אכילה לאכילה,
 80 חַיִּיב עַל כָּל אֶחָת וְאֶחָת. ואומרת המשנה: דין זה הוא הוֹמֵר שיש
 81 בְּאִכִּילַת מִינֵיין הֶרְבֵּה – מיני איסורים רבים, יותר מְאִכִּילַת מִין אֶחָד
 82 של איסור, שבאיסורים רבים הנעשים בהעלם אחד, חייב חטאת על
 83 כל אחד ואחד, ואילו באיסור אחד אינו חייב אלא אחת.
 84 ממשיכה המשנה ואומרת: ויש גם הוֹמֵר בְּאִכִּילַת מִין איסור אֶחָד
 85 יותר מְאִכִּילַת מִינֵין הֶרְבֵּה של איסור, שֵׁאִם אֵבֵל בְּחֶצִי זֵית, וְחֹר
 86 וְאֵבֵל בְּחֶצִי זֵית אֶחָד, והיו שניהם בְּהֶעֱלֵם אֶחָד, יהא הדין כך, שאם
 87 שני החצאים היו מִמִּין אֶחָד של איסור הרי הם מצטרפים לשיעור
 88 אכילה המחייב, וְחַיִּיב קרבן. ואם אכל שני חצאי זית מִשְׁנֵי מִינֵין של
 89 איסור, אינם מצטרפים, וּפְטוּר.

גמרא

90 הגמרא מבארת את הדין הראשון שבמשנה: קְתַנִּי במשנה, 'אִמְרוּ לוֹ
 91 אֵבֵלְתִי חֶלֶב מְבִיא חטאת'. מבררת הגמרא: מלשון 'אִמְרוּ' שבמשנה,
 92 שהיא לשון רבים, יש לדייק דְּבִמְהָ הַיּוּזִין – כמה הם שאמרו לו שאכל
 93 חלב, תְּרִין – שנים, ויש לברר, וְהוּא עצמו, מָה אִמְרוּ לְהוֹן – מה השיב
 94 להם כשאמרו לו שאכל חלב, אִילִימָא דְשִׁתִּיק וְלֹא קִמְכַחֵיש לְהוֹ –
 95 אם מדובר שהוא שתק ולא הכחישם, אִלָּא – אם כן יש לדייק וללמוד
 96 מכאן שדווקא בְּשִׁתִּיקָה דְתְרִין – כששתק לשנים שאמרו לו שאכל
 97 חלב הוּא דְמְבִיא חטאת – רק באופן כזה מתחייב בקרבן חטאת, אבל
 98 עַל שִׁתִּיקָה דְתֵר – אם עד אחד אמר לו שאכל חלב והוא שותק, לֹא
 99 – אינו מתחייב קרבן, ולפי זה יקשה, אִימָא מְצִיעָתָא – אמור ובאר
 100 את הדין שבאמצע משנתנו, עַד אוֹמֵר אֵבֵל וְהוּא אוֹמֵר לֹא אֵבֵלְתִי,
 101 פטור, ויש לדייק מלשון המשנה, שִׁמְעָמָא דְמְכַחֵיש לִיה – רק כיון
 102 שהוא מכחיש את העד אנו פוטרים אותו מקרבן, אֵבֵל שִׁתִּיק – אם
 103 היה שותק, מִיחַיִּיב – היה מתחייב בקרבן על פיו, ויש ללמוד מכך
 104 דְכָל שְׂבָן תְרִין – אם היו שנים מעידים עליו והוא שותק, ודאי חייב
 105 בקרבן, ומדוע הוצרכה המשנה להשמיענו זאת בפירושו ברישא לגבי
 106 שנים.
 107 ממשיכה הגמרא ומבררת: וְאִלָּא אם תאמר שהרישא עוסקת באופן
 108 דְקִמְכַחֵיש לְהוֹ – שהאדם עצמו מכחיש את שני העדים ואומר שלא
 109 אכל חלב, ובזה אמרה המשנה שהוא חייב בקרבן, אם כן מְנִי – כדעת
 110 מי סוברת הרישא, כְרַבִּי מֵאִיר הִיא, דְאִמְרוּ בסופא של משנתנו,
 111 דְהִכְחָשָׁה דְבִי תְרִין לֹא הִכְחָשָׁה הִיא – שאדם המכחיש שני עדים
 112

1 וקשה, אִיפְסָא אִיבְעִי לִיה לְמִיתָנִי – הרי היה לתנא לשנות לשון
 2 הפוכה, שעשו את המערה כגומר, שהרי בגומר ביאתו פשוט שחייב,
 3 והחידוש הוא שחייב אף במערה.
 4 אִמְרוּ לִיה אותו 'תנא' לרב ששת, אִיפְסָמִיה – האם אסיר ברייתא זו
 5 מהברייתות שאני שונה, מחמת שמשובשת היא. אִמְרוּ לִיה רב ששת,
 6 לֹא – אין לך להסירה, אלא הִבִּי קְתַנִּי – כך יש לך לשנותה, עָשׂוּ את
 7 הַגּוֹמֵר שֶׁלֹא בְּדַרְבָּה בְּשִׁפְחָה חְרוּפָה, דְלֹא מִיחַיִּיבִי – שאינו
 8 מתחייב קרבן ומלקות על כך, בְּמַעְרָה בְּדַרְבָּה בשפחה חרופה, שאין
 9 בזה חיוב מלקות וקרבן, והטעם בשני הדברים הוא כיון ד'שִׁכְבַת וְרַע'
 10 בְּתִיב בפסוק, והמערה כדרכה או הגומר שלא כדרכה אין זו ביאה
 11 הראייה להורעה, ממשיך רב ששת ומבאר את הברייתא: עָשׂוּ
 12 מְתַבְּוִין בביאה שֶׁלֹא בְּדַרְבָּה, בְּשִׁפְחָה חְרוּפָה, דְפְטוּרִין מקרבן
 13 ומלקות, בְּאִינוּ מְתַבְּוִין בביאה כדרכה של שפחה חרופה, ואף בזה
 14 הטעם הוא כיון ד'שִׁכְבַת וְרַע' בְּתִיב, וביאה שלא כדרכה או ביאה
 15 כדרכה ואינו מתכוין, אינה ראייה להוריע. וכן עָשׂוּ את הַנִּיעוּר וְבֹא
 16 שֶׁלֹא בְּדַרְבָּה בְּשִׁפְחָה חְרוּפָה, דְפְטוּרִין, בְּיָשׁוּן, שפטור, וּמֵאִי מְעָמָא,
 17 כיון ד'שִׁכְבַת וְרַע' בְּתִיב.
 18 הגמרא מסכמת את הדינים המבוארים בברייתא: נְמַצָּא מכל הדינים
 19 האמורים בברייתא, שְׁהַמְתַּבְּוִין וְהַמַּעְרָה בְּשִׁפְחָה חְרוּפָה, ולא גמר
 20 ביאתו, דינו כְּמִי שֵׁאִין מְתַבְּוִין כְּכָל עֲרִיזוֹת, שפטור, והערה
 21 בשפחה חרופה אינה מחייבת כיון שאינה ביאה הראייה להוריע,
 22 וכמו כן ביאה בכל העריות בלא כוונה אינה מחייבת, והיינו באופן
 23 שהוא אנוס. ודין הַיָּשׁוּן וְבֹא על שפחה חרופה בְּדַרְבָּה, הוא בְּדִין הַיָּשׁוּן
 24 דְעֲרִיזוֹת, ששניהם פטורים. נְמַצָּא שדין הַנִּיעוּר וְבֹא שֶׁלֹא בְּדַרְבָּה
 25 בְּשִׁפְחָה חְרוּפָה, דינו כְּיָשׁוּן דְכָל עֲרִיזוֹת, שפטור, ובנייעור שלא
 26 כדרכה בשפחה חרופה טעם הפטור הוא כיון שאין זו ביאה הראייה
 27 להוריע, וישן דְשֹׁאֵר עריות פטור כיון שאינו בן דעת.

הדרן עלך ארבעה מחוסרי כפרה

פרק שלישי – אמרו לו

30 בפרקים הקודמים התבאר סוגי קרבנות הבאים על חטאים שונים,
 31 ופרק זה ממשיך לבאר את חיובי הקרבנות השונים, ואופני
 32 התחייבותם.
 33 לגבי חיוב קרבן חטאת של יחיד אמרה התורה (ויקרא ד כו-כח) וְאִם נֶפֶשׁ
 34 אֶחָת תִּחְטָא בְשִׁגְגָה מֵעַם הָאָרֶץ, בְּעִשְׂתָּהּ אֶחָת מִמִּצּוֹת ה' אֲשֶׁר לֹא
 35 תַעֲשִׂינָהּ וְאָשָׁם. או הוֹדַע אֵלָיו חטאתו אֲשֶׁר חָטָא, וְהִבִּיא קָרְבָנוֹ
 36 שְׁעִירַת עִזִּים תְּמִימָה נֶקֶבָה עַל חטאתו אֲשֶׁר חָטָא. ומכך שנאמר 'או'
 37 הוֹדַע אֵלָיו חטאתו' אנו לומדים שאין אדם מתחייב בקרבן חטאת
 38 אלא לאחר שנודע לו שחטא. אך אם יש לאדם ספק אם עבר עבירה
 39 או לא, כגון שהיו לפניו שומן וחלב ואכל אחד מהם, ואינו יודע אם
 40 אכל את השומן המותר או שאכל את החלב והתחייב חטאת, הרי
 41 הוא מביא 'אשם תלוי', שנאמר (שם ה ז-ח) וְאִם נֶפֶשׁ כִּי תִחְטָא
 42 וְעִשְׂתָּהּ אֶחָת מִכָּל מִצְוֹת ה' אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָהּ, וְלֹא יָדַע וְאָשָׁם וְנִשְׂא
 43 עוֹנוֹ, וְהִבִּיא אֵיל תְּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְפָּךָ לְאִשָּׁם אֶל הַכֹּהֵן, וְכִפַּר עָלָיו
 44 הַכֹּהֵן עַל שִׁגְגָתוֹ אֲשֶׁר שָׁגָג וְהוּא לֹא יָדַע וְנִסְלַח לוֹ. משנתנו מבארת
 45 מה הוא הכירור הנצרך כדי שיחשב הדבר שנודע לו החטא, ומתחייב
 46 בחטאת, ומתי הוא נחשב כ'לא ידע', ומביא אשם תלוי.

47 **משנה**
 48 אִמְרוּ לוֹ לאדם אֵבֵלְתִי חֶלֶב, אף שהוא עצמו אינו נזכר בכך, הרי זה
 49 נחשב שנודע לו שחטא, וּמְבִיא קרבן חטאת, שנאמר (שם ד כח) 'או'
 50 הוֹדַע אֵלָיו חטאתו אֲשֶׁר חָטָא וְהִבִּיא קָרְבָנוֹ, והרי נודע לו על ידי
 51 העדים שחטא.
 52 אם עד אחד אוֹמֵר לאדם שאֵבֵל חלב, וְעַד אחר אוֹמֵר שאותו אדם
 53 לֹא אֵבֵל חלב, וכן אם אִשָּׁה אוֹמֵרַת לאדם שאֵבֵל חלב וְאִשָּׁה אחרת
 54 אוֹמֵרַת שֶׁלֹא אֵבֵל, הרי זה ספק, וּמְבִיא אִשָּׁם תְלוּי, כדן אדם שאינו
 55 יודע אם חטא או לא.

39 הגמרא: והוא עצמו, מאי קאמר - מה הוא משיב לאותו עד אחד
40 האומר לו שאכל חלב. אילימא - אם נאמר שמדובר באופן דקא
41 מכהיש ליה - שהוא מכחיש את דבריו ואומר שלא אכל, מי מייחזי
42 - וכי באופן כזה עליו להביא קרבן, והא קתני מציעתא - והרי שנינו
43 בבבא האמצעית שבמשנתנו, שאם עד אחד אומר לאדם שהוא אכל
44 חלב, והוא אומר לא אכלתי, פטור מקרבן. אלא ודאי מדובר באופן
45 דשתיק, ולא הכחיש את העד, ולכן אמרה המשנה שהוא חייב קרבן.
46 אך עדיין קשה, ממציעתא שמעת מינה - שהרי דין זה נלמד מאותה
47 בבא אמצעית של משנתנו, שהרי שם שנינו שאם עד אחד אומר בו'
48 לו אכלת חלב, והוא אומר לא אכלתי, פטור, ויש לדייק, טעמא דקא
49 מכהיש ליה - הטעם שפטור מקרבן הוא מחמת הכחשתו לדברי
50 העד, אבל שתק מישתק - אך אם הוא שותק, תיב, ואם כן קשה,
51 מה החידוש ברישא.
52 מתרצת הגמרא: לעולם מדובר ברישא באופן דלא מכהיש ליה,
53 והכי קתני - וכך הוא ביאור המשנה. אמרו לו - אמר לו עד אחד
54 אכלת חלב, מביא תפאת. ועל זה המשכה המשנה וביארה בבבא
55 האמצעית, כמה דברים אמורים שחייב קרבן, באופן דשתיק, אבל
56 אם הוא מכהיש ליה, פטור מקרבן.
57 הגמרא מבררת עתה מנין למדים שיש חיוב חטאת כשהאדם אינו
58 מכחיש את דברי העד. מבררת הגמרא: וקדאורייתא, מנלן דלא
59 מכהיש ליה תיב - מנין לומדים דין זה, שאם עד אחד מעיד לאדם
60 שהוא אכל חלב, והאדם אינו מכחישו, שחייב קרבן. מבאר הגמרא:
61 דתנו רבנן בברייתא, נאמר בפסוק לענין חיוב קרבן חטאת (ויקרא ד כח)
62 'או הודע אליו חטאתו', ויש לדרוש שרק אם הוא עצמו יודע את
63 חטאו, חייב בקרבן חטאת, ולא שיודיעוהו אחרים שחטא, ובאופן
64 כזה פטור האדם מקרבן. דנה בברייתא: יכול היית לומר שאפילו אם
65 אין האדם מכהישן, אלא שותק, יהא פטור, אף שעתה נודע לו
66 מדברי העד שחטא, תלמוד לומר 'או הודע אליו' מכל מקום,
67 ללמד שבכל אופן שנודע לו הדבר, חייב קרבן, ואף אם על ידי עדות
68 של אחרים.
69 הגמרא מבאר מנין שהברייתא עוסקת בעד אחד. מבררת הגמרא:
70 במאי עסקינן - באיזה אופן עוסקת הברייתא, שעליו אמרה שאם
71 אינו מכחיש את העדות חייב, אילימא בתריין - אם תאמר שמדובר
72 באופן ששני עדים מעידים שאכל חלב, יש לדחות, תריין ואין
73 מכהישן, קרא בעי - וכי יש צורך בפסוק ללמד שבאופן ששנים
74 מעידים שאכל חלב והוא שותק, שחייב קרבן, והרי פשוט הדבר
75 שעדים נאמנים כשאינו מכחישם, ואפילו אם אמר 'איני יודע'.

1 המעידים שאכל חלב, אין בהכחשתו כלום, והעדים נאמנים, אבל
2 לרבנן, יהא הדין שפטור, ואם כן עדיין קשה, מאי קמשמע לן - מה
3 באה המשנה ללמדנו ברישא, מסיפא שמעת מינה - הרי בסיפא
4 כבר מבואר בפירוש שבוה נחלקו רבי מאיר וחכמים.
5 מתרצת הגמרא: באמת הרישא עוסקת באופן שהעידו שני עדים
6 שאכל חלב, והוא מכחישם, והא קמשמע לן - ובאה המשנה
7 להשמיענו בסיפא, שדבר זה, שהזכר ברישא, אינו מוסכם על הכל,
8 אלא מחלוקת רבי מאיר ורבנן היא, שלפי רבי מאיר חייב קרבן על
9 פיהם, וחכמים פוטרים, והוא דמכהיש להו - ובאופן שהוא מכחיש
10 את עדותם, אך אם הוא שותק, לדברי הכל חייב קרבן, והסיפא
11 מפרשת את תחילת המשנה.
12 הגמרא מביאה תירוץ נוסף בביאור הרישא: איבא דאמרי - יש
13 אומרים שבאמת מדובר ברישא בעד אחד, ואמרו לו נמי תד קרי
14 ליה - ואף על עד אחד אומרת המשנה לשון 'אמרו'. והתחדש
15 ברישא שאם עד אחד אומר לו שאכל חלב, והוא שותק, חייב קרבן.
16 מוכיחה הגמרא שלשון 'אמרו' יכולה להתפרש על עד אחד. דתנן
17 במשנה ביבמות (פ), האשה - אשת איש שהלך בעלה למדינת הים,
18 ובאו ואמרו לה מת בעלה, ונישאת, ואחר כך בא בעלה, והתברר
19 שנישאת לשני כשהיא אשת איש, תצא מזה ומזה - עליה להתגרש
20 מבעלה הראשון, וכן אינה רשאית להשאר תחת השני ולהנשא לו,
21 דקיימא לן - שהרי מקובל בדינו דאפילו בעדות של חד - עד אחד
22 עוסקת המשנה. וממאי - מנין לנו שמדובר אף בעד אחד, מדקתני
23 בסיפא של אותה משנה, אם נישאת שלא בך שות, ובא בעלה,
24 מותרת לחזור לו, ויש לברר, מאי - מה הם אותם נישואים שלא
25 בך שות, שאינם אוסרים אותה על בעלה, זהו באופן שנישאת שלא
26 בך שות בית דין (ועד אחד) [ועל פי שני עדים], כלומר, שהותרה
27 להנשא מעיקר הדין מחמת עדותם של שני עדים, ולא היה זה היתר
28 מיוחד שנתנו לה בית דין מחמת קולא שהקילו בעגונה, וכיון שהיתה
29 מותרת בכך מעיקר הדין דינה כאנוסה, ואינה נאסרת על בעלה.
30 ומכך שהסיפא עוסקת באופן שהיו שני עדים שמת בעלה, מכלל -
31 משמע דרישא עוסקת באופן שנישאת בך שות בית דין - על פי היתר
32 מיוחד של בית דין, והיינו בעד אחד, שמעיקר הדין אינו נאמן
33 להתירה, אלא שסמכו על כך שהיא עצמה תבדוק היטב ותברר
34 שאכן בעלה מת, וכיון שלא עשתה כן, שהרי התברר שהוא חי,
35 נאסרת על שניהם. אלא - מוכח ממשנה זו, שלנבי עד אחד קתני
36 לשון 'אמרו', ואם כן קרא נמי - גם כאן, במשנתנו, דקתני לשון
37 'אמרו לו', יש לפרש שמשמע אפילו עד אחד.
38 מבררת הגמרא לפי תירוץ זה באיזה אופן עוסקת המשנה. שואלת

המשך מעמוד קנב

11 גופין מוחלקין, וחייב קרבן על כל אחת ואחת.
12 חזר רבי חנינא טירנאה ושאלו, ומנלן - ומדיכן לנו דין זה, דנבי
13 שפחה חרופה חיוב הקרבן תלוי האם הם גופין מוחלקין. אמר ליה
14 רבי יוחנן, לאו אמרת - וכי לא אמרת לנבי ערויות, שדורשים את
15 הפסוק (ויקרא יח ט) 'ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב לגלות ערוותה',
16 ותיבת 'ואל אשה' מיותרת היא, שהרי יכולה התורה לכתוב רק 'ואל
17 נדה בטומאתה', ויש ללמוד מייתור זה שיש לחלק ולהיב על כל
18 אשה ואשה בפני עצמה. וכמו כן לנבי שפחה, נמי כתיב - גם כן
19 כתוב יתור לשון, שנאמר (ויקרא יח ט) 'אשר ישכב את אשה שכבת
20 ודע

1 השלישית, הרביעית והחמישית, מהו דינו, האם הוא חייב קרבן על
2 כל אחת ואחת, או שאינו חייב אלא אחת. פושטת הגמרא: אמר
3 ליה רבי יוחנן, חייב קרבן על כל אחת ואחת.
4 המשך ושאלו רבי חנינא טירנאה, ומאי שנא - במה שונה דינו של
5 זה, ממי שבא חמש ביאות בחמש העלמות בשפחה אחת, שבא על
6 שפחה אחת חמש פעמים, ולאחר כל ביאה נודע לו האיטור וחזר
7 ונעלם ממנו, שאינו חייב אלא קרבן אחד. אמר ליה רבי יוחנן,
8 ההבדל הוא, שאין בחמש ביאות על שפחה אחת משום גופין
9 מוחלקין, שהרי כל חמש הפעמים היו בגוף אחד, ולכן חייב על כל
10 הביאות רק קרבן אחד, ואילו בבא על חמש שפחות הרי יש כאן